

*Shared Experience
Споделен опит*

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНТЕРАКТИВНИ ТЕХНИКИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В I – IV КЛАС

Искра Добрева

Основно училище „Иван Вазов“ – гр. Силистра

Резюме. Проблемът с липсата на концентрация, неустойчивото внимание и демотивирането у съвременното поколение все повече се задълбочава. Статията представя апробирани интерактивни техники в обучението по български език в I – IV клас, чрез които се провокира интересът на малките ученици и се разнообразява урочната дейност. Очакването е да се очертаят перспективи за повишаване качеството на обучението по български език в начален етап.

Keywords: approbated interactive techniques; teaching Bulgarian language; provoke pupil's interest

*„Свършено неразумен е оня, който счита
за необходимо да учи децата не по оня начин,
по който те могат да усвоят, а по оня
начин, по който той сам желае“.*

Ян Коменски

1. За интерактивността в обучението по български език

Като всеки педагог, винаги са ме вълнували проблемите, свързани с българското образование. Неведнъж съм се замисляла къде се намираме ние спрямо другите европейски държави, а и спрямо останалите страни в света.

Според доклад на ЕК по Конвергентната програма за 2012 – 2015 г. процентът на хората с трудности при четене у нас е най-високият в ЕС. Неграмотните български граждани по данни на ЦДП вече са между 50 – 60%. По официални данни 41% от лицата до 16 години са неграмотни (за сравнение, във Финландия този процент е 8,1%).

Говорим за недобро владение на българския език, не толкова добра езикова култура и грамотност, а в същото време съвременните ни деца проявяват афинитет към компютърните технологии и познанията им са на високо ниво.

В такъв случай не можем да говорим за ниско ниво на интелект сред немалка част от учащите.

Ще обърна по-голямо внимание на учениците от начален етап, тъй като те са обект на моята ежедневна педагогическа практика. Проблемът с липсата на концентрация и неустойчивото внимание излиза все по-често на преден план. Доказано е, че това поколение по никакъв начин не може да бъде атакувано с текст или аудио информация. Това е така, тъй като още от най-ранна детска възраст съвременното поколение разполага и борави с всички възможни дигитални играчки и не може да живее без тях. Вследствие на това няма как да не се промени начинът на възприемане и учене. За да възприемат учебния материал малките ученици, урокът трябва да е визуален и свързан с действие от тяхна страна, а учителят може би не е толкова подготвен за това.

Говорим за съвременно поколение, съвременни деца, а като че ли ни се изплъзва словосъчетанието съвременен учител. Какъв трябва да е той? Според мен учителят на новото поколение трябва да се стреми да задоволява потребностите на възпитаниците си, да е в крак с времето, компетентен, гъвкав и вечно търсещ нови начини за постигане на своите цели.

Смятам, че използването на интерактивни техники ще разнообрази учебния процес, ще привлече интереса на учениците и ще повиши мотивацията им.

Настоящата статия си поставя за цел да опише интерактивни техники, да представи система от задачи, които могат да се използват в часовете по български език.

Задачите, които произтичат от целта на описанието, са следните:

1. Да се опишат адаптирани интерактивни техники, дейности и задачи, които могат да се използват в обучението по български език в I – IV клас.
2. Да се очертаят проекции за подобряване качеството на обучението по български език в начален етап.

2. Интерактивни техники и дейности, които могат да бъдат използвани в първи клас

По-долу описаните техники и дейности са насочени към езиковото обучение в първи клас. То се реализира чрез знанията за основните езикови единици (звук, сричка, дума, изречение, текст). В основата на тези техники и дейности е **игровият метод**.

Игра със сини и червени квадратчета. Всяко дете притежава плик с картонени червени и сини квадратчета. С червените квадратчета се отбелязват гласните звукове, а със сините – съгласните. Възможни варианти за разнообразяване на учебния процес.

– Учителят произнася звук, а учениците вдигат такъв цвят квадратче, който отговаря на произнесенния съответно гласен или съгласен. Ролята на учителя може да изиграе и дете от класа.

– Учителят произнася сричка, а учениците я моделират с помощта на червените и сините квадратчета. Добре е в началото учениците да работят по двойки, за да са по-уверени в действията си.

– Учителят произнася дума, а учениците я моделират с помощта на квадратчетата, при указание на учителя разделят думата на срички.

– Класът се разделя на групи от 3 – 4 деца. На всяка група се представя постер с картинки, на които учениците от групата правят звуков модел, като залепват в правилен ред червените и сините квадратчета. След приключване на работата се представят постерите на всички групи и се прави проверка.

„На лов за гласни звукове“ – ролева игра. Децата се разделят на шест групи: група на звук „А“, група на звук „Б“, група на звук „О“, група на звук „У“, група на звук „Е“, и група на звук „И“. Всяко дете играе ролята на звука, към която група принадлежи. Избира се едно дете, което играе ролята на „ловец“. На ловца се дава задача да улови определено животно. Уловът е успешен тогава, когато успее да определи вярно гласните звукове от думата на даденото животно, като избира дете, което играе роля на съответния звук. Избраните вече деца поемат ролята на ловец.

„Светкавица“. На голям пластмасов зар са написани буквите на гласните звукове. Учителят подава зара на дете от класа и то трябва да измисли дума, която да съдържа звука на съответната буква от зара, да определи поредното място на звука в думата и отново да върне зара на водещия. Ако детето не може да се справи, търси помощ от най-близкото до него дете.

„Колко са?“ Класът се разделя на групи. Всяка група намисля дума и я съобщава на останалите. Групата, която първа се справи, показва картонче тип „огледалце“ с числото, съответстващо на броя на звуковете в думата.

Варианти:

– думата не се съобщава, а вместо това се показва предметна картинка;
– внася се ново правило, в което се поставя условие за поредност. На пример кой поред е звукът „т“;

– броят се срички в думата или думи в изречението; при сричките думата се изговаря със скандиране или пляскане с ръце;

– броят се само гласните или съгласните.

„Живо пиано“. Играта се изпълнява с групи деца под ръководството на учителя. Всяко дете е отделен звук, който се изсвирва, изрича от детето, след като учителят го докосне. Останалите деца слушат внимателно, за да разпознаят думата.

„Живи думи“. Играта се изпълнява с класа под ръководството на учителя. Всяко дете е отделен звук. Учителят произнася дума, учениците съставят думата, като се подреждат според мястото на съответния звук. След което всяко дете казва кой звук е, след това се разделят на срички.

„Звуково пътешествие“. Търсят се думи с даден звук, които се срещат на определено място. Децата избират къде ще се пътешества. Например: в магазина за играчки или за храни, в зоопарка, в гората, на морето, в луна-парка, на улицата, в поликлиниката и т. н.

Варианти:

– търсят се думи с даден звук, които се срещат на определено място.

Децата избират къде ще се пътешества. Например: в магазина за играчки или за храни, в зоопарка, в гората, на морето, в луна-парка, на улицата, в поликлиниката и т. н.;

– обратен вариант: да се назоват най-много думи, които не съдържат даден звук;

– търси се дума (или думи), която да съдържа не един, а два посочени звука;

– поставя се нова задача с изброените думи да се състави изречение или да се измисли скоропоговорка, разказче или приказка.

Моделиране на изречения чрез рязане. Всяко дете разполага с цветни хартиени ленти. Учителят казва изречение, а детето изрязва толкова правоъгълника, колкото думи съдържа изречението, дължината на правоъгълниците е различна в зависимост от броя на звуковете в думите.

„Малки писатели“. Учителят казва едно изречение. Дете по желание казва друго изречение, което е свързано по смисъл с предходното, и излиза отпред. Така се съчинява текст. Творците на приказката са отпред и са наречени писатели. Учителят написва приказката, оформя я и я поставя на видно място – да се знае, че приказка е сътворена от децата от класа, като задължително се пишат имената на „малките писатели“. Целта е да се провокира творческото мислене на децата.

3. Интерактивни техники и дейности по български език във втори клас

Следващите описани техники и дейности са насочени към езиковото обучение във втори клас. В основата им стои отново игровата дейност.

„Лавина“. С класа се работи фронтално. Разделен е традиционно – на три редици. Всяка редица получава лист с таблица, която съдържа толкова графи, колкото са учениците в редицата. Всяка графа съдържа въпрос, на който трябва да се отговори от съответния ученик. След като участникът е отговорил на въпроса, прегъва така, че да не се вижда от следващия. Когато последното дете отговори на въпроса си, разгъва листа и прочита изреченията. Стига се до извода, че написаното е текст, тъй като изреченията са свързани по смисъл (въпросите за трите редици са едни и същи).

Прочитат се текстовете на трите редици, обсъждат се и се проверява за допуснати грешки. Редицата, която се е справила най-добре, получава по-голям брой точки (таблица 1).

Таблица 1

Кой сезон е сега?	Какво е времето през есента?	Какво се случва с листата на дърветата през есента?	В какви цветове се обагрят есенните листа?	Какво се случва с прелетните птици през есента?	Как се подготвят за зимата животните в гората?
-------------------	------------------------------	---	--	---	--

Най-добре съставеният текст се записва на дъската и се преписва от учениците. Логично е да се получи повторение. Ето защо се обръща внимание на това и се правят заедно нужните корекции при записването на текста, като в същото време се прави съкращение чрез заместване.

„Кой ще изяде най-много плодчета?“ На мястото на пропуснатата буква се поставя картинка с определен плод. След което учениците трябва да помислят как да запишат вярно думата, като задължително правят нужната проверка.

На мястото на ягодката помисли коя буква трябва да напишеш, като направиш нужната проверка!

Б или П

сла

ро

зъ

Напиши:

Провери:

Задължително записват колко плодчета са изядли, като този въпрос замества въпроса: *Според теб вярно ли си работил?*

Целта е да се провокират концентрацията и вниманието на второкласниците.

„Светофар“. Учителят диктува дума с правописна особеност, която се записва на дъската от ученик. Ако според учениците думата е написана правилно, вдигат зелено картонче, за грешен отговор – червено, а ако не са сигурни, вдигат жълто картонче.

Целта е учениците не само да вдигат някакво картонче, каквото е вдигнало другарчето до тях, а отговорът да бъде аргументиран. Ето защо след оценяването с картончета следва аргументиране на отговорите, обяснение и беседване.

„Правописен светофар“. След като се направи обобщение на темата „Звуков състав на думата“, правилата за изговор и правопис на гласните, звучните и беззвучните в края на думите и звучните пред беззвучни съгласни се представят под формата на светофар, който остава на стената до края на учебната година.

Учениците разполагат с червени, жълти и зелени картончета. При диктовка на думи те се съобразяват на кое картонче ще напишат думата според вида на правописната особеност.

Ако думата е с правописна особеност на гласна се пише на червено картонче, при правопис на звучни съгласни в края на думата се пише на жълто картонче и ако в думата звучната съгласна се намира пред беззвучна и се обеззвучава, се пише на зелено картонче.

В началото се изисква повече обяснение от страна на учителя, но постепенно децата свикват и се забавляват. Целта е да осъзнаят видовете правописни особености и да бъдат винаги внимателни при правописа им. Разбира се, задължително се включва междупредметната връзка с „Безопасност на движението“ и се припомнят правилата за пресичане на светофар.

„*Опасност*“. С класа се работи фронтално, учениците са наредени по традиционния начин. Разделят се на шест отбора. Отборът представлява една колона. Всеки ученик разполага с правописен речник.

На всеки отбор се дава дума, която трябва да се намери в правописния речник по най-бързия начин – този, който пръв успее да намери думата в речника, „спасява“ съотборниците си от опасността, като посочва страницата, в която се намира думата. Играта има състезателен характер. Спасените участници преписват думата и съставят изречение, докато другите търсят.

Целта е учениците да се научат да работят по-бързо с правописен речник.

Пример:

I отбор – ло?ка

II отбор – те?терче

III отбор – тетра?ка

IV отбор – дъ?ка

V отбор – сва?ба

VI отбор – фу?бол

„*Познай кой съм аз?*“. Учениците трябва да отгатнат какъв плод, зеленчук, животното или цвете е съученикът им според описанието. Целта е да се използват само прилагателни имена и да се осъзнае ролята и употребата им в езика.

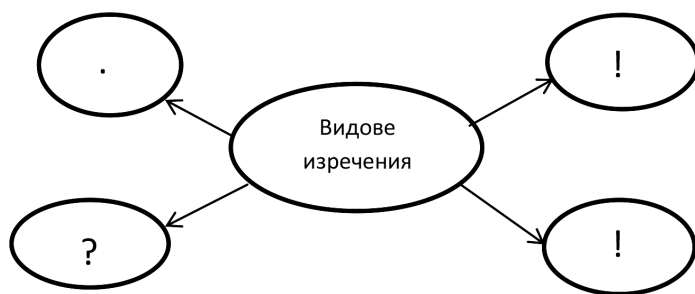
Като по предварителна уговорка те играят на плодове, зеленчуци, животни, цветя или други.

Възприемането на езиковия материал във втори клас в никакъв случай не трябва да е в по-голямата си част информативно, а да има практическа насоченост. Необходимо е да се визуализира всичко по възможно най-разбираем и достъпен начин за малките ученици. В същото време е добре да пишат, попълват или оцветяват онова, което им се обяснява.

Според мен задължително е в стаята да присъства езиков кът с правилата за писане по интересен и достъпен за децата начин, за да може да се провокира детското мислене, като ролята на учителя е системно да насочва тяхното внимание към интерактивния езиков кът не само в часовете по български език и литература, а и по другите учебни предмети при необходимост.

4. Интерактивни техники по български език в трети клас

„Асоциативен облак“. Техниката се използва при обобщение на темата „Изречение“. В началото на часа на дъската, постер или слайд от компютърна презентация се представя следната схема (фигура 1).

Фигура 1

Учениците правят асоциация с представените препинателни знаци, съставят подходящи изречения за всяка елипса и така се поставя темата. Проверява се достоверността на предложенията, на събудените асоциации.

Целта е да се събуди интересът на учениците, в същото време се проверяват техните знания. Техниката може да се използва също при обобщение на темите „Строеж на думата“, „Думата като част на речта“.

Малките ученици възприемат по-добре информацията, когато е представена нагледно, цветно, интересно. Добре е елипсите да са в различни цветове, те също могат да наподобяват облачета, балончета и др.

„Мозъчни карти“. Тази техника се използва за съхраняване и отразяване на логическите връзки между понятията, както и за улесняване разбирането и запаметяването на основните идеи.

Варианти

1. Използва се отново при обобщение на темата „Изречение“. Всеки ученик получава изображение на животно, като в опашката му са написани препинателните знаци, които подсещат за видовете изречения по цел на изказване. Задачата е в тялото на животното да се съставят четири изречения: съобщително, въпросително, подбудително и възклицателно с животното, което е изобразено (фигура 2).

2. Техниката може да се усложни, като учениците сами правят изображение на животно по свой избор и пишат в него видовете изречения по цел на изказване. Използва се при упражнение на правописните особености на думи с представки и наставки. Всеки ученик получава изображение на риба. Учителят диктува думи, които трябва да се разделят на части – представка, корен, наставка, в частите на тялото на рибата. Представките се пишат в главата на

Фигура 2

рибата, коренът – в тялото, а наставките – в опашката. Целта е да се усъвършенстват правописните особености на думите с представки и наставки и да свържат логично частите на тялото на рибата с частите на думата. Рибките, в които частите на думата са разделени правилно, са изложени в езиковия кът (фигура 3).

Фигура 3

„Изключваща мозъчна атака“. На дъската с постер или на слайд от компютърна презентация са записани глаголи в сегашно време, минало свършено време и бъдеще време. Задачата е да се определят тези глаголи, които според

учениците са свързани с темата на урока. Провежда се в началото на часа след поставяне на темата: „Бъдеще време на глагола“. Колективно се обсъжда всеки глагол – „вън или вътре“, и се отбелязва с „+“ или с „-“. Освен това глаголите в бъдеще време са отбелязани в различен цвят, за да се насочи още повече вниманието към тях. Практиката показва, че третокласниците по-трудно възприемат частицата „ще“ като част от глагола в бъдеще време. Ето защо е добре да се представи по-нагледно образуването на бъдеще време на глагола.

„Таблица на разбирането“. Използва се в часове за актуализиране на знанията, упражнение и обобщение на знанията при следните теми: „Частии на речта“, „Време на глагола“, „Правопис на съществителни имена (-тт)“, „Правопис на прилагателни имена“ и други. Учениците свързват със стрелки, така че да получат вярно изречение. Основният акцент е развитие на логическото мислене при търсене на връзката между две твърдения посредством „защото“ (таблица 2, таблица 3).

Таблица 2

Вариант 1

А	Б	С
Думата „качинка“ е съществително име		се открива с въпроса „Какъв?“
Думата „сребърен“ е прилагателно име	защото	се открива с въпроса „Какво е това?“
Думата „кръжи“ е глагол		се открива с въпроса „Какво прави?“

Таблица 3

Вариант 2

А	Б	С	Д
Думата „кутия“ е	глагол		се открива с въпроса „Какво е това?“
Думата „шарени“ е прилагателно име	съществително име	защото	се открива с въпроса „Какво прави?“
Думата „закусва“ е	прилагателно име		се открива с въпроса „Какви?“

„Таблица Зная (Научих) Искам да узная“. Инструментът се основава на конструктивистката концепция за необходимостта от изграждане на връзка между личния опит и новото знание, което трябва да бъде включено в него, да го разшири и усъвършенства. Може да се използва при темите: „Съществително име“, „Прилагателно име“, „Глагол“.

Таблицата се попълва в хода на урока, като играе ролята на план на урока. В самото начало се съобщава темата „Степенуване на прилагателните имена“. Поставя се задачата: Какво знаете за прилагателните имена? Така първата колона се попълва чрез „мозъчна атака“. Учениците си припомнят всичко, което знаят за прилагателните имена. Записват заедно с учителя първата колона. В края на урока се попълва втората колона с основните акценти по темата. Добре е да попълват с различен цвят на химикала, за да се знае, че това е ново знание и да се насочи вниманието им. На тази основа учениците се приканват да си помислят какво още биха искали да узнаят, за какво биха искали да получат обяснение. Третокласниците понякога не са наясно какво искат да узнаят по темата, затова учителят ги насочва, че е важно да се знае правописът на прилагателните имена, ето защо в следващи часове ще обърнат внимание на това, и по-точно на правописа на двойно -нн-. Възможно е третата графа от таблицата да не се попълва, а само да се загатне, като се запишат две прилагателни имена, на чийто правопис ще се обърне внимание следващите часове по български език, но не се обяснява правилото за правописа им. Така учениците са в очакване какво друго ще научат за прилагателните имена (таблица 4).

Таблица 4

Какво зная?	Какво научих?	Какво още искам да узная?
Прилагателните имена означават признаци на съществителните имена. Съгласуват се по род и число със съществителните имена, които поясняват. Откриват се с въпросите	1. Степенуваме прилагателните имена, когато сравняваме съществителните имена по един и същи признак. 2. Частиците за сравнение са по-и най-. Сашко е висок. Симеон е по-висок. Влади е най-висок.	есенен – есенна рожден – рождена

Трите важни неща. Забелязва се, че често малките ученици бъркат граматическите категории на съществителните имена и прилагателните имена с тези на глаголите. Ето защо е добре да се насочи вниманието по този начин и да се постави на видно място в класната стая.

Да запомним: „Трите важни неща на глагола“ – лице, число и време
„Двете важни неща на съществителното име“ – род и число

„Двете важни неща на прилагателното име“ – род и число

Инфовъртележка. Техниката може да се използва при упражнение на правописа на думите в българския език. Удачно е да се направи в час по задължителноизбираема подготовка с цел да се усъвършенстват знания за правопис-

ните особености на съществителни имена, прилагателни имена, глаголите, думи с представки и наставки, правопис на гласни и съгласни.

Класът се разделя на пет групи по пет деца. На различни места в стаята са обособени пет работни къта. Във всеки работен кът са представени пет еднакви работни листа със задачи за всяка група. Групите си имат например имена на хищници, тук е възможно да се интегрират знанията по „Човекът и природата“ и всяка група да каже кои са техните приспособления за живот, предвиден е празен лист за всяка група, където попълват отговорите и съображенията при решаване на задачите на всяко работно място. Така групите работят съвместно, въпреки че не са в непрекъснат контакт помежду си. Всяка група преминава през всяко работно място. Учителят изпълнява ролята на инструктор, консултант на груповата работа. За изпълнението на задачите е установено определено време.

Първи кът: *Определете думите за проверка на пропуснатите гласни в стихотворението на Младен Исаев.*

*Имам хубава р_дина,
тя е слънчева гр_дина
със широки р_вини
и високи пл_нини.
Из пл_нинските г_рички,
тичат весели с_рички,
между буките з_лени
бродят п_ргави елени.*

Втори кът: *Редактирайте текста:*

На село

Лятната въканция прикарвам при дядо и баба насело обикновено. Баба и дядо са много добри. Те имат много животни различни. Да играя и да ги храня убичам. Най зъбавни са ми на мен кучето и котето. Уча да ги изпълняват различни нумера. От село като се върна, дълго тагувам за кучето и котето.

Трети кът: *Изберете правилния съгласен звук. Допълнете пропуснатите гласни.*

*Смелият котарак
Из морето на разход/тка
тръгнала е черна лод/тка.
Моля, моля, не е нито лод/тка,
нито платноход/ка.
К_таракът Мър
плува със ч_дър.*

Йордан Друмников

Четвърти кът: Допълнете липсващите букви в представките на думите в текста.

Едно от приключенията на Том Сойер

Том лежеше на диван, о_кръжен от жадни слушатели, на които ра_казваше за необикновените си приключения, като _красяваше ра_каза си с най-невероятни измислици. Той _писа как пр_минал рез цялата пещера, за да н_мери и _ход, и как се з_радва, когато пред очите му се ра_крила светлина. Той ра_прави как се върнал при Беки и как я з_радва с новината. Заедно д_пъзели до и _хода, Том се пр_мъкнал н_вън, а после помогнал и на Беки да и_скочи от отвора на пещерата.

Пети кът: Зачертайте излишната буква при глаголите в стихотворението.

*Тук живееме си добре,
ала нека всеки разбере,
че мечтаем да се върнем
и земята да прегърнем!
Ей от облаците здрави
парашут ще направим!
През простора бавно с тях
ще се спуснем без страх!*

След приключване на работата се провежда колективно обсъждане на различните задачи. Понеже всяка група има пет работни попълнени листа, говорителите на групите се сменят при представянето им. Целта е всеки да поеме отговорност за свършената работа, а не да се надява на другия. Обобщаването на знанията е по непринуден и нестандартен начин, но в същото време забавен.

Свободното движение в часа се харесва на третокласниците и е извън рамките на традиционния урок. Дава се възможност за сравняване на отговорите на задачите и удовлетворение от правилното изпълнение.

Забелязва се, че по-трудно успяващите ученици, дори и да не са овладели някои от знанията, ги овладяват поради повторението на задачите.

Методът дава възможност повече ученици да изложат знанията си и да се обсъждат от целия клас и така да се осъществи една ползотворна дискусия. Така децата могат да се изиявяват и да покажат всичко, което знаят, влизат в една друга роля, която им допада.

5. Интерактивни техники по български език четвърти клас

На първия учебен ден четвъртокласниците получават подарък – книжка със заглавие „Зная трудните правила при писане“. Акцентът в книжката е поставен върху правописните особености, изучени в трети клас. Задължително условие е в часа по български език тази книжка да бъде подготвена наред с учебника и тетрадките по български език. Учениците имат право да ползват

книжката при проверка на диктовката или при упражнения с редактиране на текст с правописни грешки.

Смятам, че по този начин се насочва в по-голяма степен вниманието към правописа в българския език, така също учениците се учат да боравят с информация и да я прилагат. При затруднение ученикът има право да помоли за помощ другарчето до себе си, за да е по-сигурен. Така се осъществява обучението чрез взаимопомощ и сътрудничество, което стои в основата на интерактивността. Многократното четене на едно и също правило и ползването му води до усъвършенстване на уменията за правилно писане, което води до удовлетворение на ученика.

Ползването на правилата за писане се намалява, когато децата са уверени в правописа на отделните думи, така те са удовлетворени от успехите си и мотивирани да задълбочават знанията си по български език.

„Интерактивна диктовка“. Техниката е добре да се използва в началото на часа, за да се събуди интересът на учениците. Представеният вариант е в урок за нови знания при поставяне на темата „Текст. Особенности на текста“.

Текстът за диктовка е подготвен предварително, като се разделя на три части по равен брой изречения. Всяка част се залепва на различно място в класната стая, така че и трите части да са отдалечени на еднакво разстояние от дъската.

Класът се разделя на три отбора, а всеки отбор – по двойки. Дъската е разделена на три равни полета – по едно за всеки отбор. Отборите си имат имена, често те са свързани с английски наименования на растения, животни, предмети или други, за да се осъществи междупредметна връзка.

Всеки отбор работи едновременно по двойки. Ученик А отива, чете изречение от текста, прибегва и го диктува на ученик Б, който го записва на дъската (задължително условие е изреченията в текста на диктовката да бъдат кратки). Маркерът се предава като щафета на следващата двойка. Ако изреченията са повече от броя на двойките деца, те се редуват отново, като си разменят функциите. Този, който е диктувал, вече пише и обратно. Децата приемат състезателната диктовка доста емоционално, ето защо се точкува не само бързина, вярно и четливо писане, а и култура на поведение.

Следва обсъждане на частите на диктовката и подреждане на частите в правилен ред, за да се образува текст.

Така се поставя темата на урока и се пристъпва към даване на новите знания за тема на текста, заглавие на текста и опорни думи, като за основа служи текстът, който е написан под интерактивната диктовка от учениците.

„Аквариум“. Техниката е добре да се използва в урок за обобщение на знанията, в случая темата е „Състав и значение на думата. Обобщение“.

Класът се разделя на четири групи. Всяка група получава работен лист със задачи, които обикновено са четири и са еднакви за всички групи. Определя

се време за работа. Всяка група излъчва експерт („риба“) за всяка задача, който ще я представя.

Аквариумът е ограничено пространство в центъра на класната стая, в което сядат експертите („риби“), за да дискутират първа задача от работния лист. Целта е да се стигне до общо решение чрез консенсус. Останалите са наблюдатели, като при сигнал на учителя могат да се намесят в дискусията или да заемат мястото на експерта при необходимост. За следващата задача групата си излъчва друг експерт („риба“). Така следващата група експерти („риби“) обсъждат друг въпрос.

Целта е повече ученици да бъдат експерти и да участват активно в дискутирането на задачите.

„Петте чекмеджета“. Това е техника, която се използва за учене на думи по чужд език. Като начален учител, преподавам и английски език на моите ученици. Те разполагат с учебна картотека, която представлява кутия с пет прегради. Новите думи се поставят в първото чекмедже, след като се научат, се прехвърлят във второто, а ако на следващия ден са забравени, думите се връщат обратно в първото и така нататък.

Използвам кутията също по български език, като за всяко дете поставям в чекмеджетата задачка, съобразена с индивидуалните му особености. Задачите са различни. Така може да се осъществи диференцирана самостоятелна работа в часовете по самоподготовка. Чекмеджетата са пет, тъй като са предвидени за петдневната учебна седмица. Например задачката за вторник е във второто чекмедже.

Учениците с нетърпение очакват задачката си за деня. Учителят се стреми тя да е забавна, а в същото време да провокира интереса на детето и да насочи вниманието към онова, което трябва да упражнява.

Представените техники за втори, трети и четвърти клас са адаптирани към обучението по български език. Разбира се, тяхното приложение се преплита между отделните класове. Описаните по-горе техники са примерни. Те се прилагат не само в посочените теми и класове. Могат да бъдат адаптирани по по-различен начин от този по преценка на учителя в зависимост от потребностите на неговите ученици.

Заклучение

Представените дейности и техники невинаги играят доминираща роля в учебния процес. И това според мен не е задължително. Учителят е този, който преценява навременното им използване и не прекалява с тях. Прекомерната им употреба е възможно понякога да предизвика прекалена емоция, която не се отразява добре при възприемане на учебното съдържание.

Определено практиката показва, че не е възможно само използването на интерактивния подход, както и само на традиционен. Несъмнена е ефективност-

та в учебния процес при разнообразяването му. Защото ефективност означава постигане на целите и удовлетвореност на участниците. В този случай и двете са налице.

Учителят е този, който преценява в кой час и в коя част на урока може да използва дадена интерактивна техника. Добрият баланс между традиционното и нетрадиционното обучение е предпоставка за постигане на високи резултати.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Berger, E. (2007). *Komunikatsiya, obuchenie, prezentatsia*. Sofia: Prosveta. [Бергер, Е. (2007). *Комуникация, обучение, презентация*. Просвета, София].
- Gyurova, V. (2006). *Interaktivnostta v учебniya protses*. Sofia: Agentsiya EVROPRES [Гюрова, В. (2006). *Интерактивността в учебния процес*. София: Агенция ЕВРОПРЕС].
- Tankova, R. (2004). *Kniga za uchitelya po Balgarski ezik III klas*. Sofia: Prosveta [Танкова, Р. (2004). *Книга за учителя по български език III клас*. София: Просвета].
- Valkova, St. (2004). *Kniga za uchitelya po Balgarski ezik i literature I klas*. Sofia: Prosveta. [Вълкова, Ст. (2004). *Книга за учителя по български език и литература I клас*. София: Просвета].
- Valkova, St. (2004). *Kniga za uchitelya po Balgarski ezik II klas*. Sofia: Prosveta [Вълкова, Ст. (2004). *Книга за учителя по български език II клас*. София: Просвета].

USING THE INTERACTIVE TECHNIQUES IN TEACHING IN 1ST TO 4TH GRADE

Abstract. The problem with the lack of concentration, the inability to keep attention and demotivation in nowadays children is growing even more these days. The article presents approbated interactive techniques in teaching Bulgarian language in 1st to 4th grade. These techniques help to provoke pupil's interest and also help to interleave the lessons. Our expectation is to show the opportunities which will exceed the quality of teaching Bulgarian language in the elementary stage.

✉ **Ms. Iskra Dobрева**
Primary School "Ivan Vazov"
Silistra, Bulgaria
E-mail: iskra.dobрева@abv.bg